

PAPER DETAILS

TITLE: AZİZ NİKOLAS'IN HAYATI ve MUCİZEVİ KARAKTERİ

AUTHORS: Emre AKÇA,Saliha ESEN

PAGES: 114-128

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1392882>

AZİZ NİKOLAS'IN HAYATI VE MUCİZEVİ KARAKTERİ¹

Emre AKÇA²

Dr. Öğr. Üyesi Saliha ESEN³

ÖZET

Jeopolitik konumu bakımından büyük öneme sahip ölkemiz, çeşitli inanç ve medeniyetlerin beşığı olarak tanımlanmaktadır. Likya, Frigya gibi Anadolu topraklarında hayat bulan birçok medeniyetin bıraktıkları miraslara içinde yaşadığımız topraklarda rastlamak mümkündür. Anadolu coğrafyası inanç açısından, Yahudilik ve Hristiyanlığın önemli merkezlerine, din otoritelerinin yaşadığı ve hayat bulduğu topraklara sahiptir. Tarsus, İznik, Efes, Manisa ve Demre gibi merkezler, Hristiyanlık doktrinlerinin oluşması, Hristiyan kutsal kitaplarında zikredilmesi açısından, Hristiyanlık için önemli bölgeler arasında yer almaktadır.

Akdeniz Bölgesi'nin küçük, sahil yerleşim alanı olan Demre'ye Hristiyanlardan bir cemaat yerleşmiş zamanla büyümeye başlamıştır. İlerleyen zamanlarda Demre, Hristiyan inancı açısından hac yolculuklarının durak noktası haline gelmiştir. Bu çalışmamızda Ortodoks Hristiyanlar tarafından saygı gösterilen Demre'de yaşayıp burada vefat eden, anısını yaşatmak için Demre'ye kilise inşa edilen, Aziz Nikolas'ın hayatı; Aziz Nikolas'ın şahsiyeti, çocukluğu ve gençliği, aziz oluşu, Noel Baba figürüyle nasıl örtüştüğü, Aziz Nikolas'ın mucizeleri gibi konular altında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Hristiyanlık, Demre, Aziz Nikolas, Noel Baba, Dinler Tarihi.

¹Bu makale Emre Akça'nın Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri ABD'nda Dr. Öğr. Üyesi Saliha ESEN'in danışmanlığında hazırlamış olduğu "Aziz Nikolas ve Demre Aziz Nikolas Kilisesi" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

²Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Yüksek Lisans Öğrencisi, emr.akc.21@outlook.com

³Uşak Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, salihe.esen@usak.edu.tr

THE LIFE AND MIRACULOUS CHARACTER OF SAINT NICHOLAS

ABSTRACT

Our country, which has great importance in terms of its geopolitical location, is defined as the cradle of various beliefs and civilizations. In the lands that we live, it is possible to come across the legacies left behind by many civilizations that exist in Anatolian lands such as Lycia and Phrygia. Anatolian geography has important centers of Judaism and Christianity and it also has lands where religious authorities live and exist. Centers such as Tarsus, Iznik, Ephesus, Manisa and Demre are among the important regions for Christianity because of being mentioned in Christian scriptures and the formation of Christian doctrines.

A Christian community settled in Demre which is a small seaside residential area of the Mediterranean Region and started to grow over time. In later times, Demre became the stopping point of pilgrimages for the Christians. In this study, the life of Saint Nicholas, who was respected by Orthodox Christians and who lived and died in Demre and whose church was built in Demre to keep his memory alive, will be mentioned. In addition to these, subjects such as personality, childhood and youth of Saint Nicholas, being a saint, how he integrated with the figure of Santa Claus and the miracles of St. Nicholas will be stated.

Keywords: Anatolia, Christianity, Demre, St. Nicholas, Santa Claus, History of Religions.

GİRİŞ

Kutsal ya da kutsallık kavramı, her dinde veya dini oluşumda olup, bütün dini geleneklerin en temel kavramları arasında yer almaktadır. Kutsal kelimesi, dinle alakalı, saygı duyulan, dinle ilgili kutsi, mübarek, hürmet edilene denilmiştir (Yıldırım, 2007: 60-61). Kutsalı belirleyen Tanrı'dır. Nesnenin, mekânın, kişinin ya da zamanın kutsallığını Tanrı belirlemektedir. Kutsal genel anlamda dört kategoriye ayrılır. Bunlar: Kutsal mekânlar, kutsal zamanlar, kutsal nesneler ve kutsal varlıklardır. Kutsal varlıkların içinde Tanrı'dan sonra önemli şahsiyetler gelmektedir (Mamytov, 2011: 8-9).

Kutsal kişiler, bütün dinlerde bulunmaktadır. Kutsallık atfedilen önemli şahsiyetlere her dinde farklı isimler verilmiştir. Bu kişiler, İslâm'da "velî" ya da "evliyaullah", Şintoizm'de "kami", Hinduizm'de "guru", Hristiyanlık'ta "aziz" denilmiştir. Hristiyanlıkta da azizlik önemli bir yere sahiptir. Azizlik kavramı Hristiyanlıkta, kahramanca hayat yaşayan, bakire olarak dine hizmet eden, dini görevlerini yerine getiren, nefsini terbiye eden, dini hayatta her türlü fedakârlığa katlanan ve çeşitli kerametler gösterdiğine inanılan kişilere Tanrı tarafından verilen bir unvandır (Cohn, 1987, XIII/1; Harman 1991, IV/331).

Hristiyanlıkta azizlik ilk dönemlerde şehitlik olgusuyla birlikte ortaya çıkmıştır. Yaşanan siyasi gelişmeler sonucunda zulümler yerini özgürlük ortamına bırakmış, dini inanışlarından dolayı öldürülmeler son bulmuştur. Hristiyanlık, Filistin'de ortaya çıkmış, çeşitli misyon faaliyetleri sonucunda yayılmıştır. Hristiyanlığın ilk yayıldığı topraklardan biri de Anadolu topraklarıdır.

Hristiyanlıkta aziz olarak kabul edilen kişilerin bir kısmı Anadolu topraklarında yaşamışlardır. Bunlar arasında en çok tanınanlardan biri de günümüz Antalya/Demre’de yaşamış olan Aziz Nikolas’tır.

Aziz Nikolas, modern ve popüler kültürde Noel Baba olarak tanınan Hristiyan bir piskopostur. Sade bir hayat yaşayan Aziz Nikolas, Likya Birliği’ne bağlı Myra kentinde piskoposluk yapmıştır. Aziz Nikolas’ın hayatının, Hristiyanlığın doğru anlaşılması için çaba gösterdiği ve insanlara yardım sağlama çabasıyla geçtiği anlatılmaktadır. Folklorik inançlar ve popüler kültürün etkisiyle onun efsanevi karakteri ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan efsanevi Aziz Nikolas karakteri Noel Baba karakterine dönüşmüş ve yılbaşı kutlamaları ile birleştirilerek günümüze kadar gelmiştir (Demirci, 2016: 558).

1. AZİZ NİKOLAS’IN HAYATI

Aziz Nikolas, modern ve popüler kültürde Santa Claus, Batılı toplumlarda Noel Baba olarak tanınır ve yarı dini bir karakter olarak resmedilir. Yılbaşı akşamında geyiklerin çektiği kızakla akıllara gelen Aziz Nikolas, tahmini 270’li yıllarda Roma İmparatorluğu’na bağlı Patara kentinde dünyaya gelmiştir. Patara kenti Likya Birliği’ne bağlıdır. Günümüzde Patara kenti, Antalya ili sınırlarında bulunmaktadır. Dolayısıyla popüler kültürde resmedildiği gibi Noel Baba’nın yaşadığı yerler soğuk iklimler değil sıcak deniz kıyılarıdır (Demirci, 2016: 558-559; Özgür, 2014:12).

Aziz Nikolas adının ilk duyulmasıyla birlikte, Myralı Nikolas ile Sionlu Nikolas isimleri birbirine karışmıştır. Bu durum azizlerin hayatlarının anlatıldığı “Vita” adı verilen eserlerden kaynaklanmaktadır. Myralı Aziz Nikolas’ın hayatının kaleme alındığı “Vita” eserleri daha sonra yazılmaya başlanmıştır. Hem isim benzerliği hem de birbirlerine yakın yer ve zamanlarda yaşamış olmaları bu karışıklığı iyice derinleştirmiştir (Pilevneli, 2014:51). Ancak Sionlu Aziz Nikolas’ın, Myralı Aziz Nikolas’ı anmak için diğer büyük din adamlarıyla birlikte Myra’ya geldiği ve Aziz Nikolas’ın mezarının bulunduğu yerde toplandıkları anlatılmaktadır (Sevcenko, 1984:91).

Aziz Nikolas’ın ailesi hakkındaki bilgiler oldukça sınırlıdır. Babasının adı Epiphanius’dur. Babasının hububat ticaretiyle uğraştığı (Eyice,1991:4), maddi durumunun iyi olduğu kaynaklarda geçmektedir. Ailesi, Hristiyanlığa sıkı sıkıya bağlı dindar bir ailedir. Aile fertlerinin dinine düşkün olması çocukları Nikolas’ın dindar bir fert olmasına katkı sağlamıştır. (Ebon, 1975:9) Aziz Nikolas’ın ailesi hakkında bilgi veren başka bir kaynakta, babasının adı Nonna, annesinin adı Feofan, dedesinin adı ise Nikola olarak geçmektedir (Mamytov, 2010:203). Aziz Nikolas doğmadan önce anne ve babası uzun süre evlat sahibi olamamışlardır. Tanrı’dan korkan, O’na her fırsatta dua ve adakta bulunan anne-babası Tanrı’dan kendilerine bir evlat vermesini istemişlerdir. Duaları kabul olmuş ve Tanrı, kendine sıkı sıkıya bağlı olan bu çifte bir erkek evlat vermiştir. Çocuk vaftiz edildikten sonra Nikolas adını almıştır (Mamytov, 2010: 204).

Aziz Nikolas hakkında anlatılan rivayetlerde onun doğmadan önce annesinin karnında Tanrı tarafından kutsandığı, annesinin Aziz Nikolas'ı doğurduktan sonra herhangi bir acı çekmediği ve kendini hemen toparladığı, doğduğu gün konuştuğu, dünyaya geldiği için Tanrı'ya şükrettiği yer almaktadır (İmirgi, 2003:87-88).

Onun hakkında anlatılan; vaftiz olmak için kilisede vaftiz suyunun başına gitmesi, Tanrı'ya saygı göstermek için saatlerce ayakta kalması, çocukluktan itibaren oruç tutması, doğduğunda anne sütünü sadece Çarşamba ve Cuma günleri emmesi, gençlik yıllarında yapımı devam eden bir kilise duvarının altında kaldığı halde burnu bile kanamadan sapasağlam çıkması gibi birçok mitolojik öge, ilerleyen zamanlarda bir efsanenin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Hristiyan kaynakları, Aziz Nikolas'ın çocukluk ve gençlik yıllarında meydana gelen olağanüstü özelliklerinden dolayı "mucize gösteren" sıfatını vermişlerdir (Doğan, Çorağan, Bulgurlu, Alas, Fındık, Aydın, 2014: 13; Demirci, 2016: 559; Yörük, 2010: 33).

Aziz Nikolas'ın gençlik yıllarında Tanrı'ya yakın olma ve Tanrı hizmetinde bulunma isteğinin yoğunlaştığı belirtilmektedir. Patara'da çıkan bir salgında annesi ve babasını kaybetmiş ve bundan sonra Myra'ya taşınmış ve amcasının yanına yerleşmiştir. Ailesinden kalan mirası yardım faaliyetleri ve kilise hizmetlerinde kullanmıştır. Münzevi bir hayat sürmüştür. İyi bir öğrencilik yapmış, kilise hizmetlerinde ön safta yer almıştır. Ayrıca amcasının piskopos olması dini bilgileri öğrenmesinde ve tatbik etmesinde yararlı olmuştur. Amcası, rahip olması için onu yetiştirmiş ve Nikolas, 19 yaşındayken rahipliğe atanmıştır. Piskopos amcasının uzun bir yolculuğa çıkacağı zaman manastırı Nikolas'a bırakması, Nikolas'ın ne denli iyi yetiştiğinin kanıtı olarak gösterilmiştir. Amcası yolculuktan döndüğünde genç Nikolas'a ileride büyük bir şahsiyet olacağını, insanlara rehberlik edeceğini ve piskopos rütbesine ulaşacağını müjdelemiştir (Ebon, 1975:10).

Myra'daki manastırın başpiskoposu vefat edince yerine kimin geçeceği tartışmaları başlamıştır. Ortaya atılan bir fikir üzerine manastır içerisine giren ilk kişinin piskopos olarak tayin edilmesine karar verilmiştir. Bu kararın ardından uzunca bir süre içeriye kimse girmemiştir. Uzunca bir bekleyişten sonra içeriye genç Nikolas adım atmıştır. Böylelikle Myra'daki manastırın başpiskoposu olmuştur. Yaşanan bu olayın da Aziz Nikolas'ın bir mucizesi olduğu söylenmektedir. Zira Aziz Nikolas, manastıra Tanrı'nın ilhamıyla gitmiştir (Budak, 2012: 80; Işık, 1997: 460).

300'lü yıllara gelindiğinde Bizans İmparatoru Diocletian'ın Hristiyanlara yaptığı zulümlerden Aziz Nikolas da etkilenmiştir. Dini inancından dolayı hapse atılmış, 313 yılında İmparator Konstantin tarafından ilan edilen Milano Fermanı'yla hapisten kurtulmuştur. İmparator Konstantin'in dindeki farklılıkları ortadan kaldırmak, resmi bir devlet dini ortaya koymak amacıyla toplanmasına öncülük ettiği 325 yılındaki İznik Konsili'ne Aziz Nikolas'ın da katıldığı rivayet edilir. Onun, Hristiyanlık'ta heretik akımlardan biri olarak kabul edilen Arius ve takipçilerine karşı sert eleştirilerde bulunduğu hatta tokatladığı da aktarılan rivayetler arasındadır (Demirci, 2016: 560). Hatta teslisi Arius'a ispat etmek için eline aldığı tuğlayı sırasıyla toprağa-ateşe-suya dönüştürdüğü rivayet edilir (Christianity Today, 2005:3). Diğer bir rivayete göre ise, Arius'a attığı tokattan dolayı ceza alır. Başpiskoposluk nişanı olan atkısı elinden alınıp hapse atılır. O gece Hz. İsa ve Hz. Meryem Aziz Nikolas'a görünür.

Aziz Nikolas'a "Niçin buradasın?" diye sorarlar. Aziz Nikolas da "sizin sevginizden dolayı" diye cevap verir. Hz. İsa, Aziz Nikolas'a atkısını teslim edip, eline İncil verir. Sabah yanına gelenler Aziz Nikolas'ın elleri çözölmüş İncil okuduğunu görünce imparatora haber verirler. Olayın iç yüzünü öğrenen İmparator Aziz Nikolas'ı serbest bırakır. İznik Konsili katılımcılarına bakıldığında Aziz Nikolas'ın ismi listede geçmemektedir.

Adının katılımcılar listesinde geçmemesinin nedeni olarak Arius'a attığı tokat sebebiyle hapse atılması gösterilir (Budak, 2012:80). Bu olayın, Sümela Manastırı'nda bulunan Aziz Nikolas'ın Arius'a tokat attığını gösteren bir ikonanın yapılmasına neden olduğu belirtilir. Aziz Nikolas'ı yüceltmek için 13. yüzyılda isminin İznik Konsili katılımcıları listesine eklendiği de söylenmektedir. Fikirlerinden dolayı Arius'a verdiği tepki göz önüne alınırsa, Aziz Nikolas'ın teslise sıkı sıkıya bağlı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Demirci, 2016: 560-563).

Aziz Nikolas'ın hayatının, Hristiyanlığa karışan pagan fikirlerle karşı savaşmakla geçtiği, Hristiyanlığın saf bir dini düşüncesinin oluşması için çaba harcadığı anlatılmaktadır. Hristiyanlığı yeni benimsemiş insanların eski pagan inanışlarına karşı mücadelesinde deniz ve tahılların tanrıçası Artemis'in tapınağını yıktırmıştır (Curtis, 1995:17). Tanrı'nın rızasında sade ve gösterişsiz bir hayat süren Aziz Nikolas, 6 Aralık 342 yılında Demre'de vefat etmiş ve burada defnedilmiştir. 1087 yılına gelindiğinde İtalyan Barili tüccarlar tarafından Aziz Nikolas'a ait kalıntılar deniz yoluyla İtalya'ya kaçırılmıştır. Bari'de adına yapılan kilise önemli bir hac merkezi olmuştur. Ancak günümüzde Antalya Müzesi'nde de Aziz Nikolas'a ait olabileceği düşünülen kalıntılar bir kutu içinde sergilenmektedir (Yazıcı, 2019: 8).

Katolik ve Ortodoks mezhebine mensup ülkelerin genelinde 6 Aralık'ta, Aziz Nikolas'ı anma günleri, ayinler yapılmakta ve kiliselerde adına ilahiler söylenmektedir. Ülkemizde ise 1955 yılında Aziz Nikolas'ın Noel Baba kimliğiyle şöhretinin artmasının ardından PTT Aziz Nikolas'ın resminin bulunduğu pul bastırmıştır (Cilalı, 2005: 114). 1981 yılından itibaren 6-13 Aralık tarihleri arasında Antalya/Demre'de Noel Baba şenlikleri haftası yapılmaktadır. Özellikle 6 Aralık tarihinde Demre Aziz Nikolas Kilisesi'nde anma etkinlikleri düzenlenmektedir (Cilalı, 1984:7).

2. AZİZ NİKOLAS'TAN NOEL BABA'YA

İskandinav ülkelerinde iyiliksever, yardımsever, çocukları seven ve mutlu eden, yılbaşı gecelerinde çocuklara hediye verdiğine inanılan yaşlı, sevimli, tombul, kırmızı kalpaklı, aksakallı, kırmızı cübbeli efsanevi kişiliği olan Noel Baba karakteri Hristiyan olan Aziz Nikolas ile özdeşleştirilmektedir (Işık, 1997:459; Küçük, 2015:493). Noel Baba, Hollanda'da "Saint Klaes", ABD'de "Santa Claus", Almanya'da "Weihnachtsmann" isimleriyle anılır. Yunanistan, İtalya, Rusya, ABD gibi ülkelerin koruyucu azizi olarak kabul edilmektedir (Delaney, 1980:426; Geçiş, 2011:188).

Aziz Nikolas'ın bir kült haline gelmesi 9. yüzyılda gerçekleşmiştir. Özellikle 9. yüzyılın ikinci yarısında Aziz Nikolas hakkında şiirler, ilahiler yazılmış, mucizeleri hayatını konu alan eserlere eklenmeye başlamıştır (Fındık, 2013:42).

9. yüzyıldan itibaren başta İtalya olmak üzere, Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinde Noel Baba'nın şöhreti yayılmaya başlamıştır. Noel Baba hakkında oluşturulan genel karakter, sırtında bir heybe ile gezen ya da Rödolf adı verilen ren geyikleriyle gökyüzünde dolaşan ve çocukların hediyelerini bacadan atan bir kişi olarak şekillendirilmiştir. Noel Baba'nın bu şekilde karakterize edilip Aziz Nikolas ile ilişkilendirilmesinin nedeni olarak, Aziz Nikolas'ın ihtiyaç sahibi üç genç kıza pencereden kese içinde altın atması olayı gösterilmektedir (Esgin, 2012:90). Bizans İmparatoru II. Otto'nun eşi prenses Theophano'nun Aziz Nikolas'ın şöhretini Almanya'ya taşıması Onun Batı'daki ününü artıran diğer önemli bir etken olmuştur (Gibson, 1967:454).

1087 yılında Aziz Nikolas'ın kalıntılarının İtalya'ya nakledilmesiyle birlikte şöhreti daha da artmaya başlamıştır. İtalya/Bari'den başlayarak Normandiya, Fransa, İngiltere, Belçika gibi Avrupa'nın büyük ülkelerinden Aziz Nikolas kültü yayılmaya başlamıştır. Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde adına kiliseler inşa edilmiştir (Pilevneli, 2013: 33-34). 14. yüzyılda Aziz Nikolas'a saygı amacıyla öldüğü gün olan 6 Aralık günü okullarda tatil ilân edilmiştir (Bruce, 1995:19). Aziz Nikolas adına 6-28 Aralık tarihleri arasında anma etkinlikleri yapılıyor olması ve bu tarihlerin yılbaşı tarihiyle birbirine yakın olması Noel ve Noel Baba kavramlarının oluşmasında rol oynayan önemli etkenlerden birisi olarak gösterilmiştir (Miller, 1955: 46).

Hristiyanlığın yayılmaya başlamasıyla birlikte diğer kültür ve geleneklerden birçok kişi bu dinin müntesibi olmuştur. Yunan ve Anadolu topraklarında Hristiyanlığın yayılması sonucu eski pagan inanışları ve gelenekleri Hristiyanlıkla uyumlu hale getirilmiş olup, bu durumun yansımaları Aziz Nikolas figüründe de karşımıza çıkmıştır. Hollanda, Belçika ve İsviçre'de Aziz Nikolas adına 6 Aralık gününde “*Sinterklaas*” etkinlikleri yapılmaktadır. “*Sinterklaas*” gününde Aziz Nikolas'ın çocuklara gizlice hediye verildiğine inanılır. “*Sinterklaas*” daha sonra *Santa Claus* adıyla anılmaya başlamıştır. “*Sinterklaas*” Germen dinlerinde baş tanrı olan Odin'in Hristiyanlıkla etkileşimiyle ortaya çıkmış ve Noel Baba kimliğiyle birleşmiştir. (Pilevneli, 2013: 40) Mitolojiye göre Odin, atıyla avlanmaya gittiğinde çocuklar Odin'in çizmelerinin içine atının yemesi için ot ve havuç bırakırlardı. Odin de teşekkür için çocuklara şekerlemeler verirdi. Bu uygulama zamanla çorapları asarak Noel Baba'nın bırakacağı hediyeyi bekleme anlayışına dönüşmüştür. Aziz Nikolas figürünün 9. yüzyıl öncesinde Artemis ve Poseidonla eşleştirildiği de belirtilmiştir. Artemis denizlerde hüküm sürmüştü, Aziz Nikolas da Artemis gibi denizlerde hüküm sahibi olmuştur. Yunan mitolojisinde Poseidon çocukların ve denizcilerin koruyucusu olarak kabul edilmiş, Aziz Nikolas da göstermiş olduğu mucizelerle çocukların ve denizcilerin koruyucusu konumuna gelmiştir. Yunan mitolojisindeki karakterlerin yerlerinin Hristiyanlıktaki bir karakterle doldurulması ve 9. yüzyıl sonrasında Noel Baba'ya dönüşmesi bu etkileşimin örneklerinden bir diğeri olarak gösterilmiştir (Işık, 1996:460).

Son yüzyıllarda modernizm ve tüketim toplumu, Noel Baba figürünün değişmesine neden olmuştur. Noel Baba efsanesi zamanla tüketim toplumunun araçlarından biri haline gelmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra değişen toplum dinamikleri Noel ve Noel Baba kavramlarını “toplum pazarlama” araçlarına dönüştürmüştür. Noel Baba, alışveriş merkezlerinde ürün reklamlarının yeni yüzü olmuştur.

İlerleyen zamanlarda rollerinden tamamen uzaklaşmış, sırtında taşıdığı torbasıyla hediyeler dağıtan Noel Baba'dan elinde içki kadehi, ağzında puro olan Noel Baba figürleri ortaya çıkmıştır. (Curtis, 1995: 20). Çocuklar, 19. yüzyıldan itibaren Noel Baba portresinden uzaklaştırılmaya başlanmıştır. Noel gününde çocuklara vaazlar veren Noel Baba ticari bir sembole bürünmüştür (Hoegaerts, 2009: 41).

Günümüzdeki Noel Baba figürünün son hali Coca-Cola reklamındaki çizimlerle son halini almıştır. 1931 yılında Haddon Sundblum adlı çizimci, Noel Baba'yı kırmızı kalpaklı, beyaz kürklü, şişman, beyaz sakallı, siyah kemer ve siyah çizme giyen bir karakter olarak resmetmiştir. Ticari amaçlarla çizilen Noel Baba'nın figürü günümüzde de Noel Baba denilince akla gelen ilk resim olmuştur (Budak, 2012: 82-83).

3. HIRİSTİYAN DÜNYASI'NDA AZİZ NİKOLAS

Aziz Nikolas, Hıristiyan mezheplerinde genel anlamda sevilen, değer gören, tanınan önemli azizlerdendir. Protestan Kiliseleri, pagan unsurlarını anımsattığı ve Tanrı ile kul arasında aracı kabul etmediklerinden dolayı, 17. yüzyıldan sonra onu aziz konumunda görmeyip saygı duymakla yetinmişlerdir. Aziz Nikolas, Hz. İsa'nın özelliklerinden olan karşılıksız verme sıfatının yansıması olarak görülmektedir. Özellikle Ortodoks Kilisesi'nde Perşembe günü adına yapılan anma törenlerinin olması ve liturjide zikredilmesi Aziz Nikolas'a verilen önemi göstermektedir. Aziz Nikolas'ın vefat günü olan 6 Aralık tarihinde Katolik ve Ortodoks Kiliseleri'nde ayinler yapılmaktadır. Kıpti, Süryâni, Ermeni Kiliseleri, Aziz Nikolas'ın ölüm tarihini 19 Aralık tarihi olarak kabul ederek; bu tarihte adına anma törenleri düzenlemektedirler (Demirci, 2016: 563). Rum Ortodoks Kilisesi, Aziz Nikolas'ı korucuyu aziz olarak kabul etmektedir. Rum Ortodoks Kilisesi, Yunanistan'da Aziz Nikolas anısına özellikle kıyı kesimlerinde manastır ve kiliseler inşa ettirmiştir.

Rus Ortodoks Kilisesi, dünyada Aziz Nikolas'ı kendileri kadar kimsenin sevip saymadığını düşünmektedirler. Azizler arasında bir sıralama yapmasalar da Aziz Nikolas'ın gönüllerdeki yerinin özel olduğunu dile getirmişlerdir. Rus Ortodoks Kilisesi, Rusya'nın ve dünyanın birçok köşesine Aziz Nikolas adına kilise ve manastırlar inşa ettirmişlerdir. Aziz Nikolas'ın Rus topraklarında vefat ettiğini ve kalıntılarının Rusya'dan İtalya'ya kaçırıldığını iddia etmişlerdir. Ruslar, Aziz Nikolas için her Perşembe günü anma töreni, kalıntılarının İtalya'ya kaçırıldığı 9 Mayıs ile vefat günü olan 6 Aralık tarihlerinde ise vaaz ve ilahi söyleme gibi etkinlikler yapmaktadırlar (Mamytov, 2010: 205).

Katolik Kilisesi için, 1584 yılında Papa XIII. Gregory tarafından Aziz Nikolas'ın azizliği kabul edilmiştir. Ancak 1968 yılına gelindiğinde Papa Paul, Aziz Nikolas'ın tarihte hiç yaşamadığını iddia etmiş ve adını azizlik listesinden çıkartmıştır. Aziz Nikolas'ın yanında 200 azizin adı daha listeden çıkarılmıştır (Cilalı, 1984:6; Pilevneli, 2013: 40; Jones, 1978: 93-94).

4. AZİZ NİKOLAS'IN MUCİZELERİ

İmparator Konstantin'in 313'te ilân ettiği Milan Fermanı'yla birlikte dini anlamda özgür bir ortam meydana gelmiştir. Bu sağlanan özgür ortamla birlikte Hristiyanlar da dinlerini rahatça yaşayabilme imkânı elde etmişlerdir. İnançları yüzünden öldürülme, eziyet gibi durumlar ortadan kalkmıştır.

Azizlik makamı baskı dönemlerinde sadece dini için canını feda eden kimselere verilmiştir. Sağlanan özgürlük ortamıyla birlikte, kahramanca ve ahlâklı bir şekilde hayatlarını yaşayan ya da dininden dolayı sıkıntılar çekip normal bir şekilde ölenler de aziz olabiliyordu. Azizliğin bu çeşidine “*itirafçılar ve çileciler*” denilmektedir.

Mucize gösterilmesi azizlik makamının en temel işaretidir. Hristiyanlığa göre azizliğe giden yolda mübarek olan kişi eğer şehit değilse kendisi tarafından ya da şefaatiyle bir mucizenin gerçekleşmesi gerekir. Gerçekleşen mucize heyet tarafından kabul edildiğinde kişiye, azizliğin bir alt kademesi olan ermişlik yolu açılmış olur (Polat, 2009:108-120).

Aziz Nikolas, 342'de vefat etmiş, 11. yüzyıldan itibaren aziz olarak kabul edilmiştir. Özellikle Ortodoks Hristiyanlar tarafından saygı gösterilmektedir. Mucizelerine tanık olanlar nesilden nesile aktararak Aziz Nikolas figürünün günümüze kadar gelmesini sağlamıştır. Ayrıca Aziz Nikolas'ın azizliği; inancından dolayı hapse atılması, kahramanca paganizmle mücadele etmesi gibi özellikler taşıması nedeniyle azizliğin, itirafçılar ve çileciler kısmında olduğunu gösterir. Her azizin şifa verme, doğa mucizesi, ileri görüşlülük gibi kendine has mucizeleri bulunur. Demreli Aziz Nikolas hakkında da çok sayıda mucize rivayet edilmektedir.

4.1. Deniz Mucizesi

4.1.1. Deniz Mucizesi-1

Aziz Nikolas hakkında anlatılan bir rivayete göre; hac ziyareti için Hristiyanlar açısından kutsal toprak kabul edilen Filistin'e yolculuk yapmak amacıyla Andriake limanından gemiye biner. Gemi limandan ayrılır ve Akdeniz'de ilerlemeye başlar. Rivayete göre şeytan gemiye şiddetli bir fırtına musallat eder. Gemi fırtınayla boğuşurken şeytan geminin iplerini ve yelken direklerini kesmeye çalışır. Denizciler ve gemide Aziz Nikolas ile birlikte bulunan diğer yolcular Aziz Nikolas'tan kendilerine yardım etmesini isterler. Aziz Nikolas'ın duasıyla şeytan başarısız olur. Fırtına kesilir ve gemi tekrar toparlanır. Fırtınadan sonra hasarın tespiti için Ammonius adında genç bir denizci, gemi direğine çıkıp yelkenleri kontrol ettiği esnada şeytan genci denize fırlatır. Geminin üzerine düşen genç ölür. Aziz Nikolas bu genç denizciyi tekrar diriltir (Doğan, Çorağan, Bulgurlu, Alas, Fındık, Aydın, 2014: 19).

Aziz Nikolas'ın denizde gösterdiği bu mucizenin başka bir versiyonu ise şöyle anlatılmaktadır: Aziz Nikolas'ın piskopos olan amcası hayatını etkileyen önemli bir şahsiyettir. Amcasının etkisiyle Tanrı'ya bağlılığı artmıştır. Tanrı'ya olan bağlılığı, Aziz Nikolas'ı Hristiyanlığın önemli merkezlerini ziyaret etmeye yönlendirmiştir. Aziz Nikolas, başta Hz. İsa'nın yaşadığı, ayak bastığı toprakları ve Kudüs'ü ziyaret etmek istemiştir. Onun gibi kutsal yerleri ziyaret etmek isteyen diğer yolcular da gemiye binmişlerdir.

Yolculuğun ilk gecesinde Aziz Nikolas, şeytanın geminin iplerini kesmeye çalıştığını rüyasında görmüş, bu rüyayı denizcilere anlatmış ve denizcilere hitaben “Korkmayın! Tanrı bizi ölümden korur” demiştir. Aziz Nikolas konuşmasını tamamlamadan fırtına etkisini göstermeye başlamıştır. Denizciler korkudan ne yapacaklarını bilememiş halde Aziz Nikolas’tan yardım dilenmiş, bu esnada bir denizci, gemi direğinin iplerini sıkmak için direğe tırmanmıştır. Denizci işini tamamladıktan sonra geri inerken geminin güvertesine düşüp hayatını kaybetmiştir. Fırtına Aziz Nikolas’ın dualarıyla yavaş yavaş etkisini kaybedip son bulmuştur. Fırtına bitip rüzgâr normale döndükten sonra denizciler sevinmeye başlamış, ancak bu sevinçleri kısa sürmüştür. Gemi güvertesine düşen arkadaşlarının cansız bedenini görünce denizciler üzüntüye kapılmışlar bunun üzerine Aziz Nikolas ölen denizci için dua etmiştir.

Ölen denizci sanki uykusundan uyanır gibi tekrar canlanmıştır. Gemi mürettebatı ve yolcular Aziz Nikolas’tan dua istemiş, o da Kudüs’e ulaşana kadar yolda dua ederek hastaları sağlığına kavuşturmuştur (Ebon, 1975:12).

4.1.2. Deniz Mucizesi-2

Kutsal topraklara ulaşan Aziz Nikolas, Hz. İsa’nın kabri ve Golgota Tepesi gibi Hristiyanlar tarafından kutsal sayılan mekânları ziyaret etmiştir. Filistin’de bir müddet kaldıktan sonra Tanrı tarafından kendine melekler vasıtasıyla tekrar Patara’ya dönmesi gerektiği emredilmiş ve o da gelen emir doğrultusunda Patara’ya dönmek için gemi aramaya başlamıştır. Bir gemici ücretini ödediğinde kendisini Patara’ya kısa sürede ulaştırabileceğini söylemiştir. Ancak gemi kaptanının asıl niyeti azizi yanıltmaktır. Patara’dan önce ticaret maksadıyla birçok limana uğrayacaklar ve böylece Aziz Nikolas’ın yolu uzayacaktı. Tanrı, Aziz Nikolas’ın üzülmesini ve kandırılmasını istemediği için gemi limandan açıldıktan sonra fırtına çıkmış ve gemi istenilen rotadan ayrılmıştır. Fırtına şiddetini giderek arttırmış ve gemi sürüklenmeye başlamış ve sonunda bir kara görünmüştür. Görünen yer Aziz Nikolas’ın ulaşmak istediği yer Patara kentidir. Bunun üzerine gemiciler yaptıkları hatanın farkına varıp Aziz Nikolas’tan af dilemişlerdir. Aziz Nikolas’ın iki yolculukta gösterdiği mucizeleri halk arasında yayılmaya devam etmiş ve denizcilerin koruyucu azizi olarak anılmaya başlanmıştır (Ebon, 1975:13).

4.1.3. Deniz Mucizesi-3

Aziz Nikolas hakkında anlatılan başka bir deniz mucizesi, azizin vefatından sonra gerçekleşmiştir. Anlatılanlara göre: “Aziz Nikolas’ın ününü duyan bir grup inançlı Hristiyan, Aziz Nikolas’ın mezarını ziyaret etmek isterler. Gemi yolculuğu yapmaya karar verirler. Tüm hazırlıklar tamamlanıp denize açılacakları sırada yanlarına bir kadın yaklaşır. Kadın, yolculara yalvararak elinde bulunan yağ şişesini Myra’ya götürüp içinde bulunan yağı Aziz Nikolas’ın mezarının bulunduğu kilisedeki lambalara dökmelerini rica eder. Yolculara yalvaran kadın şeytan Artemis’tir. Artemis, geçmişte kendisini tapıntıdan kovan Aziz Nikolas’tan intikam almak istemektedir. Yolcular kadını kıramayıp şişeyi yanlarına alırlar. Yolculuğun ilk gecesinde Aziz Nikolas, yolculardan birine görünür ve yolcuların yanına aldıkları o şişeyi denize atmalarını söyler. Yolcular şişeyi denize atar. Denize atılan şişeden birden alevler yükselir. Alevlerden etkilenen gemi batma tehlikesi yaşar.

Bu tehlike Aziz Nikolas'ın yardımıyla geçer ve gemi limana sapasağlam yanaşır.” (Doğan, Çorağan, Bulgurlu, Alas, Fındık, Aydın, 2014: 20).

Aziz Nikolas'ın denizde göstermiş olduğu mucizevi olaylardan dolayı Ortodoks ve Yunan gemiciler yolculuğa başlamadan önce Aziz Nikolas'a dua ve şükranlarını iletirler. Yolculuk esnasında yanlarında Aziz Nikolas'a ait bir ikon ve lamba taşırlar. Yunanistan'ın deniz kıyısı kesimlerinde bulunan kiliselere Aziz Nikolas'ın adı verilmiştir. Aziz Nikolas'a denizcilerin verdiği önemin bir diğer göstergesi de 15. yüzyılda keşfedilen Amerika Kıtası'nın bazı kıyılarına da “Saint Nicholas” adının verilmesidir (Jones: 1978:25). Aziz Nikolas'ın mucizelerinden etkilenen özellikle Akdenizli denizciler, yolculuklarına başlamadan önce “Dümenini Aziz Nikolas tutsun!” diyerek birbirlerine şans dilemeyi kendilerine adet haline getirmişlerdir (Yörük, 2010:33).

Günümüzde Antalya/Demre ilçesi sınırlarında bulunan Aziz Nikolas Kilisesi'nde çapa şeklindeki haç sembolü levha da denizcilerin Aziz Nikolas ile olan ilişkilerine örnek gösterilmektedir. Aziz Nikolas'ın deniz efsanelerinin oluşmasında Antik Yunan mitolojisinin katkısı bulunmaktadır. Yunan mitolojisinin ana karakterlerinden olan Poseidon, denizcilerin ve çocukların koruyucusu olarak kabul edilmektedir. Hristiyan kültürü ve Antik Yunan mitolojisinin etkileşimi sonucu Aziz Nikolas, Poseidonla aynı özellikleri taşımaktadır (Işık, 1997:466).

4.2. Çocukların Koruyucusu

Rivayete göre; Aziz Nikolas'ı iyilikle anımsayan ve Onun yolundan giden bir ailenin, Aziz Nikolas'ı anma gününde çocukları dünyaya gelir. Aile doğan çocuklarına Basileos adını verir. Basileos yedi yaşına geldiğinde şehir, Araplar tarafından istila edilir. Araplar şehirden birçok kişiyi kaçırr. Köle olarak yanlarına aldıkları kişilerin arasında Basileos da vardır. Köleler Babil diyarına götürülür. Burada köleler Araplar arasında paylaşılır. Basileos, Kral Marmorinus'a hizmetçi/şarap kadehçisi olarak saraya alınır. Üzüntülü aile çocuklarına tekrar kavuşmak için Tanrı'ya dua ederler. Bir gün çocuğun ailesi dua etmek için Aziz Nikolas Kilisesi'ne gittiklerinde kaçırılan oğullarını elinde şarap kadehiyle birlikte kilisede bulurlar. Ailesi, Aziz Nikolas vasıtasıyla, oğullarına kavuşmuştur. Bu hikâyede, kaçırılan çocuğun adı Adeodatus olarak da geçmektedir (Ebon, 1975:50-51).

4.3. Üç Komutan ve Masum Üç Kişinin Hayatını Kurtarması

Aziz Nikolas, Frigya bölgesinde bir isyanı bastırmak için görevlendirilen “Ursus”, “Nepotian”, “Eupoleonis” adlarında üç komutan ile tanışır ve onları ağırlamak için Myra piskopos sarayına davet eder. Komutanlar, askerleriyle birlikte saraya gelirler (Jones,1978:30). Bu esnada haberciler Aziz Nikolas'a üç gencin suçsuz yere idam edileceğini haber verirler. Myra merkezinde idamın yapılacağı yerde kalabalık toplanır. Aziz, yanına komutanlardan birini de alarak idam alanına hızlıca yaklaşır. Yolda karşılaştıklarına infazın gerçekleşip gerçekleşmediğini sorar. Üç gencin ifazı henüz gerçekleşmemiştir. Üçü de elleri arkadan bağlı halde başları kapalı diz çökmüş halde celladın kılıcını beklemektedirler. O esnada Aziz Nikolas cesurca bir harekette bulunarak celladın elinden kılıcı çekip alır ve üç gencin ellerini gevşetir (Jones,1978:31). Böylece suçsuz olan üç gencin hayatını kurtarır. Komutanlar, Aziz Nikolas ile yaşadıkları bu olaydan çok etkilenir.

Myra'dan ayrıldıktan sonra Frigya'daki isyanı bastıran üç komutan, görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirerek Konstantinapol'e dönerler. Bu komutanların başarılarını hazmedemeyen Vali Ablabius, komutanlar başkente ulaşmadan İmparator Konstantin'e komutanlar hakkında yalan bilgiler verir. Vali, üç komutanın imparatora karşı isyana kalkıştıklarını söyler. İmparator, valinin söylediklerinin etkisinde kalarak başarılı üç komutanını hapse attırır. Komutanlar hapiste idam edileceklerini öğrendiklerinde derinden üzüntü duyarlar. Adı Nepotianus olan komutanlardan biri Aziz Nikolas'ın Myra'da suçsuz yere idam edilmek üzere olan adamları nasıl kurtardığı hatırlar. Yanında buluna diğer iki arkadaşına şahit oldukları olayı hatırlatarak Aziz Nikolas'a dua etmeye başlarlar (Doğan, Çorağan, Bulgurlu, Alas, Fındık, Aydın, 2014: 20).

Üç komutanın dua etmeye başlamasını takip eden gecede Aziz Nikolas, İmparator Konstantin ve Vali Ablabius'un rüyalarına girer. İmparator Konstantin'e komutanların suçsuz olduğunu ve derhal onları hapisten çıkarması gerektiğini söyler. Söylediklerini yerine getirmezse büyük dertlerle karşılaşacağını bildirir. Vali'ye komutanları kurtarmasını ve aklamasını, aksi halde başına büyük felaketlerin geleceğini hatırlatır. Ayrıca Aziz Nikolas kendisini hem valiye hem de imparatora tanıtır. Ertesi sabah imparator bahsi geçen üç komutanı huzuruna çağırıp Aziz Nikolas'ı tanıyıp tanımadıklarını sorar. Bu soru üzerine üç komutan sevinç çığlıkları atarak Aziz Nikolas'ı tanıdıklarını söyler. Komutanlar daha sonra Aziz Nikolas'ı imparatora anlatırlar. Bunun üzerine komutanlar affedilir. Aziz Nikolas'tan etkilenen İmparator Konstantin, üç komutanını yanlarında çeşitli hediyelerle ona gönderir. Myra'ya ulaşan üç komutan, Aziz Nikolas'a başlarından geçen hadiseyi anlatarak teşekkür ederler (Doğan, Çorağan, Bulgurlu, Alas, Fındık, Aydın, 2014: 21-22).

4.4. Üç Kız Kardeş Hikâyesi

Aziz Nikolas'ın üç kız kardeş ve eski asilzade olan fakir babalarına yaptığı yardımın hikâyesi, Noel baba efsanesinin doğuşunun temelini oluşturmuştur. Aziz Nikolas, ailesini kaybettikten sonra kendisine yüklü miktarda miras kalmıştır. Bu mirası kendisine harcamak yerine, Tanrı'nın rızasını kazanabilmek adına fakirlere, düşkünlere, yolda kalmışlara yardım etmeyi tercih etmiştir. Myra'da önceki yıllarda varlıklı ama daha sonra fakirleşen eski bir asilzade ve üç kızı yaşamaktaymış. Bu üç kız da evlilik çağına gelmiş fakat çeyizlerini hazırlayacak imkânları yokmuş. Adamın durumu günden güne kötüye gitmekteymiş ve sonunda yiyecek ekmek bulamaz hale gelmişler. Bunun üzerine fakir adam en büyük kızını köleliğe ya da fuhuş yaptırmaya karar vermiş (Ebon, 1975:11). Hikâyenin başka bir anlatımında ise büyük kızın babasının bu durumuna dayanamayıp diğer kız kardeşleriyle de konuşarak kendinin köle olarak satılmasını istediği rivayet edilmektedir. Ancak diğer iki kız kardeşi bu duruma karşı çıkmıştır. Babanın bu durumdan haberi yoktur (Miller, 1955:14).

Aziz Nikolas genç kızların bu çaresizliklerini öğrendiğinde çok üzülür ve onlara yardım etmeye karar verir. Yapacağı yardımı kimsenin görmesini ve yardıma ihtiyacı olan eski bir asilzadeyi de incitmek istemediği için gizlice yardım etmek niyetindedir. Bir aralık gecesinde, kesenin içine ailenin ihtiyaçlarını karşılayacakları kadar parayı koyup pencereden evin içine atar ve kimseye görünmeden oradan uzaklaşır. Ailenin durumu bir müddet iyileşir. Daha sonra adamın durumu tekrar kötüleşince Aziz Nikolas gizlice yine yardım eder. Bu arada adam iki kızını da evlendirir.

Kısa bir süre sonra adam yine sorunlar yaşamaya başlayınca Aziz Nikolas, tekrar altın dolu bir keseyi penceren içeri atar. Fakir adam hızlıca evden dışarı çıkar ve Aziz Nikolas ile karşılaşır ve ona minnettarlığını bildirir. Aziz Nikolas, adama hitaben, “Lütfen kimseye söyleme, eğer duyulursa Tanrı huzurunda seni sorumlu tutarım.” diyerek olayın gizli kalmasını ister (Miller, 1955:15; Ebon, 1975:11). Avrupa’da dükkânlara, Noel ağaçlarına ve Aziz Nikolas’ın ikonasına üç top asılmasının sebebi üç kız kardeş hikâyesine dayandırılmaktadır (Budak, 2012: 82).

4.5. Bereket Mucizesi

Aziz Nikolas hakkında başka bir anlatıya göre: “Myra’da kıtlık sorunu ortaya çıkınca Aziz Nikolas, Myra kıyısına demirlemiş olan Bizans İmparatoru’na ait gemilerden tahıl ister. Gemi mürettebatı tahıl veremeyeceklerini, tahılı vermeleri durumunda başlarının derde gireceğini Aziz Nikolas’a anlatırlar. Aziz Nikolas, tahılı verdiklerinde herhangi bir sorun yaşanmayacağını garantisini verir. Aziz’in ısrarlarına dayanamayan gemi mürettebatı tahıl verir. Aziz Nikolas’ın aldığı o tahıl, mucizevi şekilde Myra halkının ihtiyaçlarını iki yıl boyunca karşılar. Ayrıca gemi mürettebatı başkente ulaşp tahılları naklettiklerinde tahıllardan bir eksilme olmadığını fark ederler (Jones, 1978: 28).

4.6. Hazine Koruyuculuğu

Rivayete göre, Vandal Ordusu, Afrika’da bulunan Calabria şehrini işgal ettiklerinde yağma maksadıyla bir eve girerler. Vandal askerlerinden biri özenle yapılmış, boyaları taze olan Aziz Nikolas ikonasını görür. Ev sahibine ne olduğunu sorar. Ev sahibi Aziz Nikolas’ın koruyucu olduğunu ve diğer özelliklerini askere anlatır. Asker, Aziz Nikolas’ın ikonasını yanına alır ve kendi memleketine götürür. İkonayı evine yerleştirir. Bir müddet sonra Vandallar başka bir yere sefere gideceklerdir. Asker de göreve çağrılır. Asker göreve gitmeden önce evinde bulunan tüm ganimetlerini Aziz Nikolas’ın ikonasına emanet eder. Asker sefere gider ve geri döndüğünde evinin soyulduğunu, evinde sadece Aziz Nikolas’ın ikonasının kaldığını görür. Sinirle Aziz Nikolas’ın ikonasına “Hazinemi sana bıraktım. Sen ne yaptın!” diyerek sitem eder. Aziz Nikolas’ın ikonasını ateşe atmak ister. Gece olunca Aziz Nikolas, hırsızlara görünür ve çaldıklarını geri götürmelerini aksi durumda cezalandırılacaklarını söyler. Asker sabah uyandığında eşyalarının geri geldiğini görür. Aziz Nikolas’ın tesirinde kalan asker Hristiyan olur (Jones, 1978: 81-82; Pilevneli, 2012: 49).

4.7. Diğer Mucizeleri

Aziz Nikolas hakkında anlatılan çok sayıda mucizeden bir diğeri de şöyledir: Arnabanda köyünden Leo adında büyülenmiş adam Aziz Nikolas’a getirilir. Leo’yu getirenler Aziz Nikolas’tan Leo için dua etmelerini isterler. Leo, delirmiş vaziyette üstünü başını yırtmaktadır. Aziz Nikolas, lambasından yağ alıp, Leo’yu kutsar. 40 günün sonunda Leo kendine gelir ve Tanrı’ya dua ederek evine geri döner (Doğan, Çorağan, Bulgurlu, Alas, Fındık, Aydın, 2014: 23).

Diğer bir rivayete göre, Peter isimli bir asker İslâm halifesinin ordusuna esir düşmüştür. Peter, geçmişte keşiş olma sözünü tutmadığı için esir edildiğini düşünmektedir. Aziz Nikolas’tan yardım ister. Peter kurtulur ve Papa I. Nikolas tarafından papazlığa atanır.

Papaz olması da Aziz Nikolas aracılığı ile olmuştur. Aziz Nikolas hakkında anlatılan bir başka mucize de ise, Aziz Nikolas'ın çağdaşı Kapadokyalı bir liderin oğlunun imparatorun sarayında Maniheizm dinini benimsediği ancak Aziz Nikolas sayesinde bu dinden ayrıldığı belirtilmektedir (Jones, 1978: 75; Pilevneli, 2012: 49).

5. DEMRE AZİZ NİKOLAS KİLİSESİ

Likya Birliği'nin başkenti olan Myra kenti, Aziz Nikolas'ın ölümünden sonra daha da tanınır hale gelmiştir. Kaynaklarda Myra şehri hakkında, “*Tanrı'nın hizmetkârı kudretli Nikolaos'un üç kez kutsanmış ve mür solutan şehri*” olarak bahsedilmektedir (Bean, 1998: 125). Myra kenti, günümüzde Antalya/Demre sınırları içerisinde.

Aziz Nikolas öldükten sonra Myra sakinleri tarafından Myra şehrinin dışında onun hatırası için bir anıt yapılmıştır. Anıt zamanla kiliseye dönüşmüştür. Aziz Nikolas adına yapılan kilise, Demre'nin batı tarafında ana meydandan yaklaşık 150 metre uzaklıktadır (Özgür, 2012: 18). Aziz Nikolas'ın vefatından sonra kente ilginin artması sonucu, Aziz Nikolas'ın mezarının bulunduğu yere bir kilise inşa edilmiştir. Kesin bir tarih verilmemekle birlikte kilisenin M. 529 yılından önce yapıldığı söylenmektedir. Kazı çalışmaları sonucunda kilisenin ilk duvarlarının yapımının, M. 529 tarihinden önceki bir tarihi işaret ettiği belirtilmektedir (Çömezoğlu, 2001:3). Demre Aziz Nikolas Kilisesi, yapıldığı tarihten itibaren deprem, sel, saldırı ve yağma gibi birtakım olumsuzluklardan etkilenmiştir. Bu olumsuzluklar, yapılan onarım çalışmalarıyla giderilmeye çalışılmıştır. Günümüze kadar gelen kazı ve restorasyon çalışmaları ışığında, Demre Aziz Nikolas Kilisesi'nin Orta çağ Bizans sanatının yansımalarını ve mimari özelliklerini bünyesinde barındırdığı anlaşılmaktadır.

Aziz Nikolas, gerçekleştirdiği mucizelerle tanınmış ve öldükten sonra azizlik mertebesine yükselmiştir. Aziz Nikolas'ın şöhretinin yayılmasından sonra, Myra kenti Kudüs'e yolculuk yapan hacıların uğrak noktası haline gelmiştir (Doğan, 2016: 238). Aziz Nikolas'ın kemiklerinin 1087 yılında İtalya/Bari şehrine kaçırıldığı söylense de Demre Aziz Nikolas Kilisesi, günümüze kadar önemli bir hac merkezi olmaya devam etmektedir (Çömezoğlu, 2007: 47).

SONUÇ

Aziz Nikolas, Hristiyanlığın yayılmaya başladığı ve dini inançlarından dolayı siyasi baskı ve eziyetin yaşandığı bir dönemde, Akdeniz'in Likya Birliği'ne bağlı kıyı şehirlerinden olan Patara ve Demre'de yaşamıştır. Baskı döneminden dolayı hapiste kalan Aziz Nikolas'ın, insanlara saf ve temiz bir Hristiyanlığı tanıtmak için mücadele ettiği, Hristiyanlığa karışan Pagan inanışları başta olmak üzere inanç sistemine zarar veren düşüncelere karşı Hristiyanları uyardığı anlatılmaktadır. Onun Hristiyanlığı müdafaa etmiş olması ve yardımseverlik duygusunun gelişmiş olduğu yönündeki anlatımlar, çağdaşı olan insanları etkilemiş ve nesilden nesile aktararak günümüze kadar gelen mucizevi karakterinin oluşmasında etkili olmuştur.

Ortodoks ve Katolik Hristiyanların saygı duyduğu, adına anma törenleri düzenlenen Aziz Nikolas'ın ünü, özellikle 9-11. yüzyıllar arasında Anadolu topraklarını aşmış, Batı ve Orta Avrupa ülkelerinde anılmaya başlanmıştır. Onun mucizevi karakterinin yaygınlaşması azizliğe yükselmesine neden olmuştur. Aziz Nikolas'ın Noel Baba karakteriyle eşleştirilmesinde, Pagan ve Yunan kültürlerinin Hristiyanlıkla etkileşimi ve onun efsanevi kişiliği gibi unsurlar etkili olmuştur. Ayrıca Aziz Nikolas'ın çocukları seven ve koruyan, ihtiyaç sahiplerine yardım eden biri olarak tanınması da yılbaşında tasvir edilen Noel Baba figürüyle karakterize edilmesinde etkili olmuştur. Ancak Aziz Nikolas'ın gerçek kişiliği ile Noel Baba karakteri gerek yaşadığı yerler, gerekse genel karakteristik özellikleri bakımından birbirleriyle uyumamaktadır.

Anadolu topraklarının bir değeri olarak kabul edilen Aziz Nikolas'ın adına Antalya/Demre'de bir kilise yapılmıştır. Demre Aziz Nikolas Kilisesi olarak bilinen bu kilise, yaz turizmiyle ülkemize büyük katkısı olan Antalya iline, inanç turizmi açısından da katkı sunmaktadır. Demre Aziz Nikolas Kilisesi, özellikle Ortodoks Hristiyanlar tarafından hac merkezi olarak kabul edilmektedir. Ortodoks Hristiyanlar, Demre Aziz Nikolas Kilisesi'ne örtünerek girer, kilisede Aziz Nikolas'ın mezarının bulunduğu yerde saygıyla eğilir ve ondan bağışlanmaları için aracı olmasını isterler. Aziz Nikolas'ın mezarının bulunduğu yere para atıp şans dilerler. Ayrıca Demre Aziz Nikolas Kilisesi'nin, inanç turizmi sayesinde bölge halkına ekonomik ve kültürel anlamda çeşitli imkânlar sağladığı görülmektedir.

KAYNAKÇA

- BEAN E.G, (1998). Eski Çağda Likya Bölgesi çev. Hande Kökten, Arion Yayınevi, İstanbul.
- BUDAK D, (2012). Anadolu'da Yaşamış Aziz ve Azize Hayatlarının Dinler Tarihi Açısından Değerlendirilmesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Christian History & Biography, (2005). "Did You Know? Interesting and Unusual Facts About The Council of Nicaea", Christianity Today, Sayı 85, S. 4.
- CİLALI O, (2005). Hristiyanlık Propogandası ve Misyonerlik Faaliyetleri, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara.
- CİLALI. O. (1984). "Hz. İsa, Noel ve Yılbaşı", Diyanet Dergisi, C. XX, S. 7.
- COHN R. L. (1987) "Sainthood", The Encyclopedia of Religion, Volume XIII, S. 1, Macmillan Publishing Company, New York.
- CURTIS B, (1995). "The Stange Birth of Santa Claus: From Artemis the Goddess and Nicholas the Saint", Journal of American Culture, C. 18, Sayı 4, S. 17)
- ÇÖMEZOĞLU Ö, (2001). Demre Aziz Nikalaos Kilisesi Kazılarında 1996-1999 Yılları Arasında Bulunan Aydınlatma İşlevli Cam Eserler, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ÇÖMEZOĞLU Ö, (2007). Akdeniz Çevresi Ortaçağ Camcılığı Işığında Demre Aziz Nikolas Kilisesi Cam Buluntuları, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- DELANEY J. I, (1980). Dictionary of Saints, Doubleday & Company INC., Gardencity/New York.
- DEMİRCİ. K. (2016). Myra (Demre) Piskoposu Pataralı Aziz Nikolas, ed. Havva İşkan-Erkan Dünder, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

- DOĞAN S, (2016). Likya’da Bir Hac Merkezi: Myra Aziz Nikolaos Kilisesi, ed. Havva İşkan- Erkan Dünder, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- DOĞAN S., ÇORAĞAN N., BULGURLU V., vd. (2014), Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- EBON, M, (1975). Saint Nicholas Life and Legend, Harper&Row, New York.
- EMİROĞLU İ, (2001). Gündelik Hayatımızın Tarihi, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- ESGİN M, (2012). “Hristiyanlıkta Noel Bayramının Ortaya Çıkışı ve Türkiye’deki Yansımaları”, Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 2, Sayı 2, S. 90.
- EYİCE, S. (1991). Demre’de Hagios Nikolaos Kilisesi (Noel Baba Kilisesi), Kültür Sanat Dergisi, Sayı 64, S. 4.
- FINDIK E. F, (2013). Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Kazılarında Bulunan Ortaçağ Sırlı Seramikleri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- GEÇİŞ N, (2011). Dinlerde Mucizevî Doğumlar ve Hristiyanlıkta Noel, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- GIBSON A.G, (1967). “St. Nicholas”, New Catholic Encyclopedia, Volume X, S. 454, The Catholic University of America, New York.
- HARMAN Ö. F. (1991). “Aziz”, Diyanet İslam Ansiklopedisi, C. IV, S. 332, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- HOEGAERTS J, (2009). “Domestic Heroes: Saint Nicholas and the Catholic Family in the Nineteenth Century”, Journal of Men, Volume 3, No. 1, S. 41.
- IŞIK, H. (1997). “Dini Köken Açısından Noel ve Yılbaşı” Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Fak. Dergisi, C.7, S.459.
- İMİRGİ, Aysun. (2003). Festivaller: Ankara’da TC ve ABD Uyrukluların Yılbaşı Kutlamalarının Halk Bilimi Açısından İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- KÜÇÜK M. A, (2015). İnanç Turizmi Açısından Türkiye’de Dini Mekânlar, Berikan Yayınevi, Ankara.
- MAMYTOV A, (2010). Rus Ortodoks Kilisesi’nde Azizlerle İlgili İnanış ve Uygulamalar, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- MILLER, Rex, In Search of Santa Claus. (1955). Published By The Turkish Press, Broadcasting and Tourist Department.
- ÖZGÜR, M. E. (2014). The Church of Saint Nicholas, Dönmez Offset Basımevi, Ankara.
- PİLEVNELİ, C. (2014). M.S. IV.-VII. Yüzyıllarda Myra(Lykia) ve Egemenlik Alanında Hristiyanlık, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- POLAT K, (2008). Katolik Hristiyanlıkta Azizlik ve Azizler, Salkımsöğüt Yayınevi, Ankara.
- ŠEVČENKO I.– ŠEVČENKO N.P., (1984). The Life on Saint Nicholas of Sion, Hellinic College Press, Brookline.
- YAZICI E. (2019). A Monument In Lycia: The Church Of SAINT NICHOLAS In Myra, Uranus Fotoğraf Yayın Yapım, İstanbul.
- YILDIRIM M, (2007). Mircea Eliade’de Kutsal ve Kutsal Zaman Kavramı, Dini Araştırmalar Dergisi, C. 10, Sayı 28, S. 60-61.
- YÖRÜK G, (2010). İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından Demre’nin Değerlendirilmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.